

УДК 821.161.2Лис07Соло для Соломії]:141.72(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.5.2/16>

Масло О. В.

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Волкова І. В.

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Лакєєва В. В.

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЖІНОЧОСТІ В РОМАНІ В. ЛИСА «СОЛО ДЛЯ СОЛОМІЇ»

У статті окреслено візію жінки на прикладі роману Володимира Лиса «Соло для Соломії» шляхом інтерпретації таких сегментів, як мати, берегиня родинного щастя, подруга, донька, кохана, а також аналізу внутрішніх та зовнішніх чинників формування жіночності героїнь трьох поколінь. Визначено засоби, що увиразнюють ідентифікацію фемінного на тлі політичних зрушень ХХ століття: семантика імені, історичні реалії, що безпосередньо впливають на жіночу долю, стосунки з чоловіками як носіями різних модусів світосприйняття, контрасти почуттів та самоаналізу трьох Соломії. Відповідно політичні, соціальні та моральні проблеми ХХ століття відтворюються через світосприйняття жінок різних поколінь.

Автор використовує ім'я як один із засобів творення образу жінки, уважаючи його своєрідним оберегом, а також сукупністю типових якостей характеру тощо. Навіть у життєвій траєкторії людей з однаковим ім'ям є подібні випробування та винагороди – саме таку тенденцію ми вбачаємо у системі імені Соломія. Найбільш детально проаналізовано ключовий жіночий образ – Соломії-середньої, який розкривається впродовж усього твору. Жіночність часто інтерпретується за допомогою пісні.

В. Лис зображує ситуацію, коли доля симпатизує та водночас випробовує героїнь, адже вони постійно дістають шанс на зміни, нові знайомства, кохання, проте щоразу не можуть «втримати цей успіх». З'ясовано, що автор проводить чітку межу між пріоритетами чоловіка та жінки. Материнські цінності домінують в деяких жіночих образах роману (Соломії-середньої) та полягають у добровільній відмові від жіночого щастя із коханим чоловіком. Така жертвовність жінки зрозуміла з погляду матері, проте з погляду жінки як самодостатньої особистості – це пригнічення самоповаги та самосвідомості. Саме такою моделлю є образ жінки ХХ ст., яка на перше місце ставить материнство. На нашу думку, за допомогою жіночих образів автор закликає переосмислити глобальний вплив тоталітарної системи на становлення особистості та доводить, що відновити та зберегти свою ідентичність може звернення в минуле, аналіз своїх вчинків, повернення на терени Батьківщини.

Ключові слова: фемінність, образ жінки, семантика імені, історичні реалії, модус світосприйняття, ідентичність.

Постановка проблеми. Образ жінки в літературі все більше відмежується від нашарувань ХІХ століття: загурканості, приниженості, залежності від чоловіка. Натомість свобода у виборі, зовнішності, стосунках із оточенням є головним модусом конструювання образу жінки. Погоджуємось із думкою Н. Рудецької про еволюцію жіночих образів в українській літературі та появу жінки, яка «прагне волі, незалежності та впевнено прямує до поставленої мети» [12]. Різноманіття рис засвідчує багатогранність жіночих образів відповідно до індивідуального бачення жінки

кожним творцем, а відтак, і відсутність єдиної концепції образу жінки в українській прозі. Письменники звертаються до різноманітних художніх засобів і прийомів, які сприяють розкриттю жіночих емоцій, характеру, типу мислення, самопізнання та світосприйняття.

Серед прозаїків ХХІ століття вагоме місце посідає творчість Володимира Лиса. Образ жінки у його доробку набуває експериментального характеру через поєднання власного бачення жінки, реальних історичних та біографічних матеріалів, що водночас становить новизну прози

В. Лиса. Оскільки образи жінки в його романах досліджено з різних аспектів (історичного, духовного, сімейного, фольклорно-етнографічного, політичного), залишається проблема відсутності загальної концепції жінки у творчості В. Лиса, що говорить на користь актуальності нашої статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість В. Лиса стала об'єктом багатьох наукових лінгвістичних, літературознавчих, історичних, національно-патріотичних досліджень. Так, поетика заголовків романів В. Лиса зацікавила А. Вегеш, яка дійшла висновку, що автор добирає влучні слова, які є у взаємозалежності зі змістом тексту [4, с. 115–116]. Питання ономастики й антропонімії у романі «Соло для Соломії» досліджено В. Філінюк [15]. Концепція людини в художній обробці В. Лиса стала об'єктом дослідження Т. Біленко [3]. Проблему ментальності українців у романах В. Лиса досліджувала А. Соколова [13]. А. Новацького [11] зацікавила проблема пам'яті в контексті пошуків індивідуальної та національної ідентичності за романом «Країна гіркої ніжності»; спогади як репрезентацію пам'яті досліджувала С. Журба Для відтворення історичних подій на Волині автор використовує часові подорожі, які ставали об'єктами дослідження Л. Костецької, О. Масло та І. Волкової [7; 10].

Постановка завдання. Образ жінки як центральний об'єкт дослідження прози В. Лиса є маловивченим. Ю. Бондарюк [1] вивчала лексико-семантичне поле поняття «жінка» у романі «Соло для Соломії» В. Лиса. О. Башкирова [2] досліджувала художню рецепцію жіночих образів у романістиці України, проте образи жінки у творчості В. Лиса опрацювала поверхово.

Л. Крупка [8] досліджувала образ української жінки ХХ ст. за романом «Соло для Соломії» за трьома етапами життя Соломії (дитина, дівчина, жінка) та через материнство. Зазначимо, що літературознавиця акцентувала своє дослідження лише на образі головної героїні, що, вважаємо, не може повноцінно розкрити образ жінки ХХ ст. Адже для цього необхідно порівняти кілька жіночих долей та урахувати всі фактори впливу на розвиток особистості жінки. Окремих наукових розвідок щодо інших жіночих образів не було знайдено, тож тема дослідження є актуальною. Метою розвідки є цілісно визначити образ жінки в прозі В. Лиса на прикладі його роману «Соло для Соломії» та проаналізувати художні засоби інтерпретації жінки шляхом дослідження жіночих образів цього твору.

Виклад основного матеріалу. Жінка є дзеркалом часу, яке поглинає всі випробування долі та відбиває атмосферу епохи. У романі «Соло для Соломії» автор змальовує жіночність різноманітними художніми засобами, які надають виразності образу, а відтак, й авторську інтерпретацію образу жінки. Крім того, В. Лиса додає жіночим образам риси самоаналізу, самокритики їх життєвих вчинків.

Знаковою є сама назва роману – «Соло для Соломії», яка містить два компоненти: соло і Соломія. Соло – «музичний твір або окрема його партія, що виконує один музикант або один співак» [14, с. 625]. Композиція роману передбачає три частини, які спроектовують твір до пісні: заспів, приспів, «finale». Водночас це сприяє теплому сприйняттю читачем змісту роману, адже пісня зазвичай асоціюється в людини з дитинством, матір'ю, її колісковою, яка віє затишком та безпекою. Уважаємо, що така композиція є своєрідним натяком В. Лиса на те, що події роману будуть відбуватися довкола жінки.

У романі «Соло для Соломії» центральними жіночими образами є представниці трьох поколінь: бабуся Соломія (старша), мама Соломія (середня), доньки Соломія (молодша) та Марія. Ключову функцію в романі відіграє Соломія-середня – «історія цілого життя однієї неповторної жінки, якій було дано жити в неповторний час у неповторному місці» [9]. Жіночі образи цієї родини мають подібні й відмінні риси, адже кожна із жінок має свою долю, яка розвивається протягом ХХ століття. Не головним, але досить важливим жіночим образом у романі є Руфіна, «подруга і ворог» Соломії-середньої. Сама доля їх з'єднала, адже вони народжені в один день. Шляхом зіставлення цих образів автор демонструє різні долі жінок ХХ століття.

Саме жіноче ім'я автор використовує як один із засобів творення образу жінки, адже марно його вважають своєрідним оберегом, а також сукупністю типових якостей характеру тощо. Навіть у життєвій траєкторії людей з однаковим ім'ям є подібні випробування та винагороди. Саме таку тенденцію ми вбачаємо у системі імені Соломія: *Соломія-мати (старша)*, *Соломія (середня)*, *Соломія-донька (молодша)*, *Соломія-племінниця*. Проаналізуємо художні засоби інтерпретації жінки шляхом дослідження жіночих образів у романі «Соло для Соломії».

Ім'я Соломія походить від давньоєврейського «salom» і означає «мир», «спокій» [6]. Це ім'я трапляється в романі в різних варіаціях, завдяки яким

розкривається ставлення персонажів до жінок із цим ім'ям: «невістці *Соломії*, яку всі звали *Соломкою*, а чоловік Антін *Соломинкою*» [9, с. 11], «*Соломійка-молодша, Соломиночка*», [9, с. 26], «*ланкова товаришка Соля*» [9, с. 232].

Першим жіночим образом, який уводить В. Лис, – *мати Соломія*. Вона зразкова матір для своїх дітей: не сварить, підтримує, допомагає, піклується та оберігає. Тобто образ Соломії відповідає значенню її імені: «*добра, покладиста ... хіба дорікне м'якенько*» [9, с. 25]. Проте під цим ідеалом автор указує на самопожертву як матері, так і як жінки, що «*любила одного, а вийшла за другого*» [9, с. 56]. В. Лис наділяє Соломію-старшу рисами милосердя, добра, відповідальності та відданості. Соломія-старша бажає своїй донечці щасливої долі, тому дає обіцянку Божій Матері назвати свою доньку на її честь – Марія. Та чоловік Соломії-старшої, Антін, просить охрестити доньку на честь дружини – Соломією. Так ненароком батько змінює долю своєї доньки (Соломії-середньої).

Ключовим жіночим образом є *Соломія-середня*. Зображення її життя відбувається синхронно до частин роману: заспів – дитинство; приспів – юність; фінал – зрілість та старість. Відповідно, образ Соломії-середньої розкривається впродовж усього твору і є найбільш повним. Життя Соломії переплітається з тогочасними історичними реаліями, які допомагають читачеві спробувати усвідомити логіку її вчинків. Оскільки її образ є центральним у романі, то проаналізуємо його більш детально.

В. Лис уводить історичні події, серед яких «прихід німців, формування партизанських загонів, хованки мешканців у лісі переплітаються із *душевною боротьбою* насамперед *Соломії*» [15]. Водночас автор не деталізує історії, а окреслює лише ті моменти, які впливали на жіночу долю. Дитинство Соломії-середньої припадає на панування Речі Посполитої на території західноукраїнських землях. Найяскравіше вплив тогочасного політичного устрою помітний в освіті: дівчина мала змогу здобути знання (читати, писати) у місцевого отця Андронія, який «*Кобзаря*» давав читати», попри те, що «*то не мужицьке діло – вчитися*» [9, с. 52, 133]. Період Другої світової війни, радянської влади та колгоспів припав на молодість та зрілість Соломії. Цей етап сповнений як тяжкими життєвими випробуваннями, стражданням, так і щастям та надією. Старість Соломії-середньої збігається з добою незалежності України і дає змогу їй проаналізувати та переосмислити

своє життя. Отже, історичне тло є одним із засобів розкриття жіночих образів.

Соломія-середня – це красива та добра дівчина. Односельчани та рідні ототожнюють її з ангелом: «*про таке личко, як у Соломії, кажуть, що в молоці викупане та росою умите*» [9, с. 29]. Зазначимо, що образ Соломії супроводжує пісня, зокрема мелодія природи: «*як гуде бджола, дзичить комар, пізньої весни – гудуть хрущі над садом. Але джмелине гудіння чомусь по-особливому притягувало*» [9, с. 33], «*весняні садки, наповнені білою піною цвіту, шумовинням, яке, здавалося, саме от-от заспіває пісню*» [9, с. 116], «*душа неїна заспівала пісню й не могла спинитися*» [9, с. 248], «*коли йшла додому, душа співала. Співала й ждала*» [9, с. 303], «*пісню пам'ятатимеш*» [9, с. 361]. Автор зображує взаємозв'язок Соломії з природою через милування красою, турботу за садом та джмелями. Водночас образ дівчини в дитинстві характеризується допитливістю, що наближує сприйняття її як невгамовної дитини: «*Чому світять зорі і на чому вони тримаються?*», «*Як же дме вітер, якщо ми його не бачимо?*» [9, с. 29-30]. Саме період дитинства Соломії-середньої автором зображено як найсвітліший у її житті.

Соломія-середня попри свою тендітність не боїться працювати: «*помагає мамі терти золою татові підитанники. Вона геть до всього береться – прати, лушити горох-квасолю, різати зело, годувати курей і качок – що б не робили мама, тато, дід чи баба, а то й братики*» [9, с. 31]. Жінка, зокрема дівчина, у В. Лиса виявляє свою силу не лише фізичну, а й духовну. Сила поваги, турботи та любові виявляється й у ставленні до інших і переважає над страхом за власне життя. Саме такою є ситуація, коли Соломія заступилась за свою «подругу» Руфину. Якби не допомога Геніка, який вирішив заступитися за дівчину перед німцем, та й за свою сім'ю, то життя Соломії-середньої закінчилося би тоді, ще не розквітнувши цілком. Автор доводить, що інколи на долю впливає просто щасливий випадок.

Одним із засобів інтерпретації жінки в романі «Соло для Соломії» вбачаємо в зображенні стосунків *Соломії-середньої* із чоловіками. Доля дарує Соломії дружбу із сусідськими парубками та водночас випробування почуттів. Війна змушує Соломію-середню робити вибір кохання майже наосліп, адже тепер нею керують не почуття, а розум. Автор зображує безвихідність для молодих жінок у воєнні часи. Петро стає учасником партизанських загонів та перебуває в лісі за

селом, а Павло залишається в селі. Доля ставить Соломію перед вибором: іти з Петром до лісу як партизанка, або залишитись із сім'єю та Павлом.

Сімейне життя з Павлом не можна вважати щасливим, адже після одруження вона усвідомила свою помилку, проте не могла чогось змінити. Гріховні стосунки з Петром – прояв жіночої слабкості. Водночас у дівчини виникають суперечливі відчуття – потяг до коханого Петра і відповідальність перед чоловіком Павлом. Соломія-середня страждає через свої почуття, але бореться сама з собою, аби захистити обох її чоловіків. В. Лис у романі шляхом окреслення стосунків Соломії з Павлом та Петром демонструє жорстокість війни, яка забрала у дівчини обох чоловіків. В. Лис в образі *Соломії-середньої* вбачає вродливу жінку, наділену добрим серцем, яка мріє бути просто щасливою та мати справжню люблячу сім'ю. Проте зіткнення із чоловічим світом руйнує те чисте світосприйняття молодої дівчини, де світлі почуття та помисли не мають місця.

Образ *Соломії-середньої* характеризується щирістю, стриманістю, відповідальністю й обережністю, що допомагає їй вибороти авторитет у колгоспі. Уважаємо, що В. Лис хотів звернути увагу на те, що попри складні часи, Соломія-середня залишається відданою своїм принципам і вихованню.

Вадим Коробченко, «уповноважений райкому партії по колгоспному кущу» став чоловіком, який подарував Соломії надію на щасливе майбутнє подружнє життя, однак залишив їй лише спогад про мить щастя, яка лишила їй донечку [9, с. 221]. У стосунках з одруженим Вадимом дівчина вирішує бути слабкою для чоловіка, проте сильною для оточення. Як наслідок, Соломія-середня має шанс боротися за своє щастя: поїхати до чоловіка, обстояти свою позицію перед його офіційною дружиною, або хоча б зателефонувати. На жаль, ми бачимо пригнічену жінку, яка вирішує не боротися за чоловіка, а піклуватися про найріднішу для неї людину – доньку.

Соломія-середня пізнає жорстокість від голови місцевого колгоспу, його аморальну поведінку. Дівчина готова витримати всі образи, недомовки, погляди, аби вберегти своє тендітне маленьке щастя. Це прояв самопожертви, яка формує в дівчини внутрішню стійкість, упевненість та цілеспрямованість.

Поїздка до Києва на аграрну виставку – новий поворот долі – знайомство з Григорієм із Херсона. Як дівчину, Соломію відразу зачаровують його компліменти, вишукані манери та красиве

мовлення. Ці стосунки стають казковими, у яких «не знати чого, та Соломія підкоряється» чоловікові [9, с. 296]. Сімейного життя Соломії-середньої із Григорієм не судилось побачити, адже він обирає професійний злет, замість родини. Проте Соломія навіть не намагається його повернути чи хоча б повідомити йому про їхню спільну доньку.

Сучасна доба приносить у життя *Соломії-середньої* нові випробування, які пов'язані з її минулим (зустріч з колишніми) та змінами в розвитку суспільстві (поява мобільного телефону). В. Лис зображує ситуацію, коли доля симпатизує та водночас випробовує героїню. Соломія постійно дістає шанс на зміни, нові знайомства, кохання, проте щоразу вона не може «втримати цей успіх». Бажана, довгоочікувана зустріч з Григорієм доводить те, що Соломія через скільки років зуміла зберегти свою ніжність, щирість, аби доглянути колись коханого чоловіка і батька її доньки. Соломія не шкодує за свій вибір тоді, у минулому, їй лише шкода Григорія.

Уважаємо, що автор проводить чітку межу між пріоритетами чоловіка та жінки. Для Павла та Петра Соломія була чистим ангелом, якого вони хотіли здобути як трофей у міжособистісній боротьбі. Григорій і Вадим ставлять у пріоритет лише свій статус та задоволення сексуального потягу. У *Соломії-середньої* пріоритетами є сім'я, діти, а особисте щастя пригнічує. Для неї зустріч із Григорієм та Вадимом – це кохання з першого погляду, яке характерне для мрійливих дівчат. На нашу думку, автор симпатизує головній героїні, оскільки зображує наївну жінку, яка живе між реальністю та фантазіями.

Своє свідоме жіноче щастя Соломія знайде із Гордієм. Їх об'єднало не кохання та природний потяг один до одного, а повага, відповідальність, турбота про дітей (Гордієвих, Соломіїних і їх спільного сина). Ми переконані, що автор описує ці стосунки, аби передати те, що сімейне щастя повинне будуватися не лише на інстинктах і бажаннях, а ще й на повазі, співчутті, довірі, відповідальності, підтримці, допомозі тощо. Саме із Гордієм Соломія змогла зупинитись на пошуках свого щастя та насолодитися спокоєм, домашнім затишком, дитячим сміхом.

Отже, образ *Соломії-середньої* розкривається і через стосунки з чоловіками. Із кожним із них вона прагнула бути щасливою. Проте ми бачимо наслідки її виборів: коли героїня керувалася серцем і почуттями, а коли – розумом. Можливо, автор хотів передати те, що жінки ХХ ст. можуть

усвідомлено, добровільно жертвувати своїми бажаннями та потребами.

На нашу думку, автор прагне переосмислити політичні, соціальні та моральні проблеми ХХ ст. через світосприйняття Соломії-середньої в романі «Соло для Соломії». Після пережитого Соломія залишається сильною, сміливою та не покидає надій на щастя в будь-якому прояві: чи кохання, чи материнство. Автор наділяє дівчину внутрішньою силою, яку вона усвідомлює наприкінці роману: «Дивна думка прийшла до Соломії – вона сильніша за всіх чоловіків, з якими зводила доля. Вона народжена для того, щоб їм допомагати... Допомагати шукати самих себе... Якщо вони цього хочуть...» [9, с. 337].

Отже, образ *Соломії-середньої* можна вважати втіленням мрій про ідеал жінки, яка подобається всім чоловікам не тільки завдяки зовнішності, а й характеру та вихованню. Головною рисою Соломії є сталість, незмінність її характеру, поглядів. В. Лис зображує типовий жіночий образ ХХ ст., який виходить за межі «правильного», що й становить авторський погляд на жінку. Соломія «борець» сама з собою та з односельчанами. Вона матір і духовна особистість, яка залишається чистою, попри всі перипетії долі. Головний її вказівник у житті – поклик серця.

Окремі уваги заслуговує зображення *Соломії-середньої* як матері: материнські цінності домінують в образі Соломії та полягають у її добровільній відмові від жіночого щастя із коханим чоловіком. Така жертвоність жінки зрозуміла з погляду матері, проте з погляду жінки як самодостатньої особистості – це пригнічення самоповаги та самосвідомості. Саме такою моделлю є образ жінки ХХ ст., яка на перше місце ставить материнство.

Марійка, старша донька, увібрала найкращі якості своєї матері, зокрема допитливість, доброту, ласкавість, працьовитість, хоча й немовлям «репетувала вдень і вночі» [9, с. 262]. Саме вона обрала ім'я для своєї молодшої сестри: «Буде третя. А то не хороше – бабця Соломка є, мама Соломка – є, а сестрички Соломки нема» [9, с. 305]. «*Марійка, Маруся, Марусиночка*» – автор не пояснює, чому Соломія обрала своїй доньці таке ім'я [9, с. 262]. Проте згадуючи, що спершу самій Соломії-середній вбачалося ім'я Діви Марії, додаткових пояснень від автора не потрібно. Чи цілеспрямовано, чи ненароком, але Соломія-середня змінює долю доньки і, можливо, захищає її. Доля *Марійки* склалася досить вдало: має двох діток від коханого, щасливо живе в Одесі, має домашнє госпо-

дарство, і жалітися немає на що. Уважаємо, що в образі *Марійки* автор спрогнозував те, якою б могла бути доля Соломії-середньої, якби їй дали інше ім'я. Проте це лише припущення, адже на долю Соломії-середньої впливали й інші фактори.

Соломія-молодша була протилежністю своєї сестри. Вона цілеспрямована, уперта, різка, «гостра на язик, смакущі сльвіця-колючки розсипала повними жменями. Добре вчилася, бігала, їздила на змагання й олімпіади» [9, с. 331]. Доля Соломії-молодшої також випробовує її, як і матір та бабусю.

Соломія-середня повторює долю матері – живе з нелюбом. *Соломія-молодша* ж бунтує, аби не повторити життєву путь матері й бабусі.

Жіночі образи в романі «Соло для Соломії» – це жінки із одного села Загоряни, але з різною долею. Звернімо увагу на головний контраст серед жіночих образів: *Соломія-середня* – *Руфіна*.

В. Лис через родинне ставлення до законів Божих зображує вплив вибору імені на долю дівчини на ім'я *Руфіна*. Такий прийом дає змогу «зрозуміти, що частково ім'я змінює і характер, і волю, і цінності людини». В один день народилося двоє дівчат, одній дали ім'я Соломія, а іншій – Руфіна, бо так за православним календарем потрібно було назвати дитину. Батькові не сподобалось таке ім'я, проте він не став суперечити долі. Ім'я Руфіна (Руфіна) має давньоєврейське походження «руда», «золотиста» та надає своїй володарці емоційного й вольового характеру [6]. У романі Руфіна, «*Раїса, Рая, Раєчка, Раюня*» [9, с. 180] постає як егоїстична, заздрісна, емоційна, зухвала.

Автор зображує Руфіну красивою, подібною до Соломії-середньої, проте ця краса лише зовнішня: «*Руфінка дівка хоч куди – не тілиста, али й не худа, на лиці дві маківки зі щік виглядають...*» [9, с. 59]. Зазначимо, що Руфіна є одночасно і подругою Соломії, і її заклятим ворогом.

Руфіна ненавидить своє ім'я та усвідомлює, що воно негативно впливає на неї та її долю. Саме це стало причиною для зміни її імені у свідомому віці на ім'я *Раїса, Рая*. Нове ім'я стає для дівчини символом усього того «раю», що вона досягла. В. Лис в образі *Руфіни (Раїси)* зображує типову кар'єристку, яка прагне самоствердитись, вибратися із одноманітного життя села. Якщо образ *Соломії-середньої* – це жертвоність заради сім'ї, кохання, то *Руфіна* – це самоствердження шляхом ненависті до власної родини, зневаги щирими почуттями Василька (брата Соломії-середньої) та «зради» відданого чоловіка Олега.

Образ *Руфини* – це жінка, яка намагається протистояти сільському світові, патріархальному устрою, власній долі. Життя дівчини – це постійний пошук себе та свого місця в суспільстві. Водночас цей пошук передбачає тільки матеріальне задоволення. В. Лис уводить образ Руфини, щоб передати внутрішню боротьбу: спершу прагне самостійності, волі, але потім все одно повертається додому, бо її підсвідомо тягне до рідної землі.

На відміну від Соломії-середньої, в образі *Руфини* можна прослідкувати певну динаміку, своєрідну еволюцію образу: заздрість і незадоволення собою та своїм життям; зміна імені як втеча від себе; життя в місті; почуття провини перед рідними; повернення додому; покаяння та спроба жити новим життям.

Сила образу *Руфини* руйнується і через життя в місті, де вона прагне втриматися на верхівці суспільства. Оскільки тоталітарна система тогочасної політики передбачала повний контроль «маси», то особистість, зокрема жінки, утрачає свою ідентичність. Вона стає такою ж, як й інші жінки, не має власної родзинки, права на власний погляд. Попри її бажання забути життя в селі, підсвідомість спрямовує її на порятунок власної душі: «Змусило її поїхати невідомо що... Мусила втікати. Од теперішнього розкішного життя... Од самої себе» [9, с. 310–311].

В. Лис доводить, що відновити та зберегти свою ідентичність може звернення в минуле, ана-

ліз своїх вчинків, повернення на терени Батьківщини. Уважаємо, що образ Руфини покликаний переосмислити глобальний вплив тоталітарної системи на становлення особистості.

Висновки і пропозиції. Отже, у романі «Соло для Соломії» В. Лис уводить контрасти образів, які у зіставленні допомагають розширити уявлення про того чи іншого персонажа: *Соломія-середня – Руфина, Марійка – Соломія-молодша, Соломія-середня – чоловіки*. Проаналізовані образи різні, проте саме їх протиставлення цілком може передати складну позицію жінки в тогочасному суспільстві. Авторська інтерпретація жіночності в художній картині роману представлена: у семантиці імен; зображенні поколінь однієї родини; у взаєминах між чоловіком і жінкою; протистоянні міста та села; наявності контрастів. Історичне тло роману є одним із ключових засобів інтерпретації жінки в романі «Соло для Соломії», яке впливає на формування свідомості, поведінки, характеру особистості. Ми з'ясували, що на життя кожної жінки в романі впливали різні фактори, які змінювали траєкторію долі: ім'я, виховання, стосунки з чоловіками, суспільно-політичні реалії того часу, взаємини в родині тощо. Уважаємо, що через урахування та усвідомлення цих засобів можливе повноцінне розуміння вчинків і мислення жінки, зокрема в період переваги патріархального типу суспільства ХХ ст.

Список літератури:

1. Банарюк Ю. Лексико-семантичне поле з доміантою «жінка» у творі Володимира Лиса «Соло для Соломії»: матеріали Всеукр. студ. науково-практ. конф. «Пріоритетні напрями філологічних досліджень» (16 листопада 2017 р.) / за заг. ред. С.М. Климович. Херсон, 2017. С. 21–26. URL : https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirnyk_statei/Priorytetni_napriamy_filolohichnykh_doslidzhen.pdf (дата звернення: 09.04.2022).
2. Башкирова О. Художня репрезентація жіночності в сучасній українській романістиці. *Слово і Час*. 2020. № 6 (714). С. 72–86. URL : <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2020.06.72-86> (дата звернення: 20.03.2022).
3. Біленко Т. Г. Літературно-художня інтерпретація концепції людини й історії в романі Володимира Лиса «Століття Якова». *Науковий вісник Міжнарод. гуман. ун-у. Серія : Філологія*. 2018. Вип. 32 (1). Т. 1. С. 8–11. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32%281%29_4 (дата звернення: 19.03.2022).
4. Вегеш А. Заголовок у романах Володимира Лиса – ядро художнього полотна. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія / ред.кол.: М. Номачі (голов. ред.), Н. Венжинович, Ю. Бідзіля та ін.* Ужгород : ПП Данило С. І., 2021. Вип. 1 (45). С. 110–117.
5. Журба С. С. Реінтерпретація історії у романі Володимира Лиса «Соло для Соломії». *Філологічна освіта: компетентнісна парадигма* : матеріали Міжнарод. науково-практ. заочної інтернет-конф.. Миколаїв : Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського, 2019. С. 60–62.
6. Ім'я Соломія. *Країна У*. URL : <https://krainau.com/imena/ima-solomia.html> (дата звернення: 17.04.2022).
7. Костецька Л. Часо-просторова організація «волинської хроніки» В. Лиса. *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2015. № 19. С. 95–102. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vftk_2015_19_12 (дата звернення: 20.03.2022).
8. Крупка Л. О. Особливості моделювання образу жінки ХХ ст. (за романом Володимира Лиса «Соло для Соломії»). *Науковий вісник Міжнарод. гуман. ун-ту. Філологія*. 2021. Вип. 47(3). С. 22–25. URL : http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_3/7.pdf (дата звернення: 17.04.2022).

9. Лис В. Соло для Соломії: роман. Харків : КК «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. 368 с.
10. Масло О. В., Волкова І. В. Вербалізація концепту «час» у романі Володимира Лиса «Століття Якова». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Том 30 (69). № 2. Ч. 1. С. 15–220. URL : https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/2_2019/part_1/5.pdf (дата звернення: 20.03.2022).
11. Новацький А. Роль пам'яті в будівництві національної ідентичності («Країна гіркої ніжності» Володимира Лиса). *Слово і Час*. 2020. № 1. С. 40-50. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/handle/123456789/171350> (дата звернення: 09.04.2022).
12. Рудецька Н. М. Жіночі образи в українській реалістичній прозі 70-х років XIX століття. *Вісник. Наука і практика (Zwiastować. Nauki I praktyki)*. Варшава. URL: <http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/pages/view/350> (дата звернення: 15.01.2022).
13. Соколова А. Етноментальні константи портрета поліщука в художньому просторі роману Володимира Лиса «Століття Якова». *Слово і Час*. 2017. № 12. С. 28–33. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/159831/06-Sokolova.pdf?sequence=1> (дата звернення: 19.02.2022).
14. Сучасний тлумачний словник української мови: 60000 слів / уклад. Н. Кусайкіна, Ю. Цибульник; за заг.ред. д-ра фіоло. наук, проф. В.В. Дубічинського. Харків : ВД «Школа», 2011. 784 с.
15. Філінюк В. А. Лінгвопоетика власних назв (на матеріалі роману Володимира Лиса «Соло для Соломії»). *Записки з ономастики*. 2015. Вип. 18. С. 704-716. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zzo_2015_18_72 (дата звернення: 26.03.2022).

Maslo O. V., Volkova I. V., Lakiieva V. V. ARTISTIC INTERPRETATION OF FEMININITY IN V. LYS'S NOVEL "SOLO FOR SOLOMIYA"

The article outlines the vision of a woman on the example of Volodymyr Lys's novel "Solo for Solomiya" by interpreting such segments as mother, guardian of family happiness, friend, daughter, lover, as well as analyzing the internal and external factors of the formation of femininity of the heroines of three generations. Means that emphasize the identification of the feminine against the background of political shifts of the 20th century are identified: the semantics of the name, historical realities that directly affect women's fate, relationships with men as carriers of different modes of world perception, contrasts of feelings and introspection of the three Solomiyas. Accordingly, the political, social and moral problems of the 20th century are reproduced through the worldview of women of different generations.

The author uses the name as one of the means of creating a woman's image, considering it a kind of amulet, as well as a set of typical character qualities, etc. Even in the life trajectory of people with the same name, there are similar trials and rewards – this is exactly the trend we see in the name system of Solomiya. The key female image – Solomiya-middle, which is revealed throughout the entire work, is analyzed in the most detailed way. Femininity is often interpreted through the song.

V. Lys depicts a situation when fate sympathizes and at the same time tests the heroines, because they constantly get a chance for changes, new acquaintances, love, but each time they cannot "keep this success". It was found that the author draws a clear line between the priorities of men and women. Maternal values dominate some female images of the novel (Solomiya-middle) and consist in the voluntary refusal of female happiness with a beloved man. Such sacrifice of a woman is understandable from the point of view of a mother, but from the point of view of a woman as a self-sufficient individual, it is a suppression of self-respect and self-awareness. Such a model is the image of a woman of the 20th century, who puts motherhood first. In our opinion, with the help of female images, the author calls for a rethinking of the global influence of the totalitarian system on the formation of the individual and proves that turning to the past, analyzing one's actions, returning to the territory of the Motherland can restore and preserve one's identity.

Key words: *femininity, image of a woman, semantics of a name, historical realities, mode of world perception, identity.*